

Academia Română
Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”

Societatea Germano-Română de Filosofie

KARLSRUHE – MÜNSTER – BUCUREȘTI – BRAȘOV – IAȘI

CERCETĂRI FILOSOFICO-PSIHOLOGICE

PHILOSOPHISCH-PSYCHOLOGISCHE UNTERSUCHUNGEN

Anul III

Nr. 1

ianuarie–iunie 2011

EXTRAS / AUSZUG

FESTIVALUL NAȚIONAL „LUCIAN BLAGA”

(Târgu-Mureș, 24-26 mai 2011)

EUGENIU NISTOR

Acum, când ecourile **FESTIVALULUI NAȚIONAL „LUCIAN BLAGA”**, desfășurat la Tg.-Mureș, în zilele de 24-26 mai 2011, încă se mai aud, încă se mai simt și încă se mai produc în conștiințele participanților, rememorând șirul manifestărilor putem spune că această ediție, a IX-a, a fost una reușită! Acțiunile culturale ale festivalului au avut, cumulate, peste șase sute de spectatori, oameni de diverse profesii (profesori, studenți, elevi, scriitori ș.a.m.d.), în cele trei locații prestabilite: **Universitatea „Petru Maior”, Sala mică a Palatului Culturii și Teatrul „Scena” din Cetate**. Au fost alese locuri cât mai diferite și pentru că manifestarea, în întregul ei, s-a desfășurat în **Zilele târgumureșene**, așa cum au fost și primele trei ediții ale festivalului (în 2001, 2002 și 2003), într-o atmosferă sărbătorească care a cuprins în mrejele ei tot orașul.

Începând cu ziua de marți, 24 mai, între orele 17,00-19,00, la Casa de Cultură „Mihai Eminescu”, unde a fost punctul strategic al Festivalului, a avut loc primirea și cazarea oaspeților, pentru ca apoi, miercuri, începând cu ora 10,00, în *Aula Magna* a Universității „Petru Maior” să aibă loc deschiderea festivă, prin cuvântările organizatorilor: **prof. univ. dr. ing. Liviu Marian** – rectorul Universității „Petru Maior”, **prof. univ. dr. Iulian Boldea** – decanul Facultății de Științe și Litere și **lector univ. dr. Eugeniu Nistor** – directorul – fondator al Festivalului, care le-au urat bun venit invitaților și i-au salutat pe participanți, realizând și un scurt istoric al edițiilor anterioare.

Au urmat, apoi, comunicările în plen, prima fiind susținută de dl. **Acad. prof. univ. dr. Gheorghe Vlăduțescu** – Facultatea de Filosofie București, care a prezentat *Polemica Lucian Blaga – Dumitru Stăniloae*. Vorbitorul a arătat, în discursul său, că Lucian Blaga era profund interesat de religie, nimeni nu se mai poate îndoii astăzi de acest lucru. „Gânditor original, cu sistem, metafizician al misterelor, filosof al culturii și teoretician al noologiei abisale (dar, cam incomod, și fiu de preot ortodox și absolvent de institut teologic!), el a încercat să stea cât mai bine poziționat față de influențele religioase ale timpului, spre a-și păstra liber spiritul de cugetător.” În timp, diverși exegeți ai operei blagiene au avansat, explicit sau voalat, felurite ipoteze: ba că filosoful ar fi fost adeptul unor străvechi religii antice (cultul naturii, cultul lui Zamolxe), ba că ar fi fost un gnostic modern, ba că învățăturile *Vechiului Testament* i-ar fi fost sursa inspiratoare și călăuzitoare în încheierea *Trilogiei cunoașterii*, ba că manifestările lui în plan filosofic arată un

spirit romantic, păstrând însă ceva din magia parfumului medieval... Sunt comentate apoi conceptele structurale ale *Trilogiei cunoașterii, noțiunea de dogmă, de cenzură transcendentă și Marele Anonim*. Polemica lui Lucian Blaga cu Dumitru Stăniloae a fost determinată de volumul teologului de la Academia Andreiană din Sibiu – *Poziția d-lui Lucian Blaga față de creștinism și ortodoxie*, apărută în 1942. Filosoful i-a răspuns teologului în *Saeculum* – revista de filosofie pe care o conducea, și în alte publicații. A editat *Saeculum* pentru că se despărțise de gruparea din jurul revistei *Gândirea*, care îl avea drept mentor pe Nichifor Crainic... De asemenea, dl. academician a explicat cum, din orientările culturale ale veacului trecut și începutul celui următor, revista *Gândirea* a împrumutat de la sămănătorism ideea că folclorul și istoria reprezintă domenii relevante ale etnicului nostru, deși această viziune trebuia cu necesitate lărgită, iar în operele de cultură românească, alături de specificul nostru etnic, trebuia obligatoriu să sălășluiască și duhul ortodoxist, iar „pe acest fond spiritual, Crainic și-a constituit o doctrină platonicească, conform căreia *dacă omul este făptura lui Dumnezeu, iar arta decurge din făptura omului, atunci arta vine cu certitudine de la Dumnezeu...*”

A doua comunicare în plen a fost susținută de dl. **Acad. prof. univ. dr. Alexandru Surdu** – președintele Secției de filosofie a Academiei Române, care a expus despre *Lucian Blaga și Dunărea împărătească*. Vorbind despre Vasile Băncilă, ca despre un filosof al nostru mai puțin cunoscut din perioada interbelică, care abordează problema sufletului cultural românesc din alt unghi „spațial” decât Blaga și a scris *Spațiul Bărăganului*, operă nefinalizată, publicată postum, căci „anumite situații materiale și obligații profesionale l-au determinat să tot amâne desăvârșirea ei. Or, întâmplarea a făcut ca în aceeași perioadă (1936) să apară *Spațiul mioritic* al lui Blaga și, lucru și mai important, să-i fie dedicat tocmai lui Vasile Băncilă. Situație deosebit de măgulitoare, dar inhibantă total pentru adresantul dedicației.” Relația de amicitie dintre cei doi filosofi s-a putut înfiripa, a susținut dl. Acad. Al. Surdu și pentru că „Vasile Băncilă îi era devotat lui Blaga, scria laudativ și fără rezerve despre lucrările sale, intervenind cu promptitudine în favoarea acestuia. Apropierea de Blaga a fost însă pecetluită de această dedicație surprinzătoare, mai ales pentru firea lui Blaga. Capricios, suspicios și necomunicativ, poetul era greu de suportat și, la rândul său, nu suporta pe nimeni. Șansa prieteniei cu Blaga a fost, în afara numeroaselor conferințe ale lui Băncilă și articole extrem de elogioase la adresa acestuia, în momente clar nefavorabile pentru receptarea filosofiei blagiene, distanța care i-a separat în permanent. Mai precis, care l-a ferit pe Băncilă din calea poetului filosof, pe care nici nu-l văzuse vreodată. *Îmbrățișări astralului meu Băncilă*, îi scria Blaga. *Am credința că nimenea în țara românească nu are mai multă afinitate sufletească cu mine ca D-ta*. Toate acestea aveau să-l coste mult pe „astralul” Băncilă. Încercând să onoreze în continuare considerațiunile extrem de măgulitoare ale lui Blaga, Băncilă își va abandona toate proiectele, renunțând la *Spațiul Bărăganului*, care nu numai că n-ar fi fost pe linia „afinității sufletești cu Blaga”, ci ar fi fost tocmai contrară acesteia, și începe o adevărată campanie de presă împotriva adversarilor lui Blaga. Aceștia,

la rândul lor, îl atacă mai mult pe Băncilă decât pe Blaga. Astfel încât „cazul Blaga” devine o problemă personală a filosofului nostru, care sfârșește prin întocmirea unui volum cuprinzător despre poetul-filosof, *Lucian Blaga, energie românească* din 1938.” Apoi, continuându-și expunerea, se referă la un alt moment de mare emulație spirituală: „Băncilă se referă din nou la Blaga și constată că acesta, în ciuda fixării spațiului intermediar ca fundamental pentru sufletul românesc, vorbește uneori în termeni admirativi și despre *spațiul supramioritic* (montan). *Muntele*, zicea Blaga, *era această privesc în care intram, tot mai adânc, și care, la rândul ei, intra și ea în mine...Da, voi veni cândva, să-mi ogoiesc aici inima după un zbucium târziu al vieții*. Se observă clar intenția lui Băncilă de a-l transpune pe filosoful-poet pe tărâmul spațiului *submioritic* al Dunării.” Acest spațiu depistat de Blaga într-o vizită în deltă este: *Dunărea împărătească*, însă, explicația dată de orator este, în finalul discursului, este că „Sensul acestei *respirații* este evident că-i aparține lui Vasile Băncilă, dacă nu cumva îi aparține și sintagma. În orice caz, dacă rostirea este a lui Blaga, atunci, cel puțin prin mijlocirea lui Vasile Băncilă, prin mijlocirea acestui filosof *astral*, poetul-filosof și-a dat singur o replică magistrală la *Spațiul Mioritic – Dunărea Împărătească*.”

După deschiderea festivă și comunicările în plen, au început *acțiunile în paralel* ale Festivalului: în timp ce la Universitatea „Petru Maior” se desfășurau sesiunile de comunicări științifice pe secțiuni, la Palatul Culturii avea loc spectacolul literar-muzical dedicat celor 50 de ani de posteritate blagiană

Genericul sesiunii de comunicări științifice a fost, la această ediție: ***Autohtonism și universalitate în opera blagiană***.

Secțiunea literară s-a desfășurat în sala R 04, începând cu ora 12,00, avându-l moderator pe **prof. univ. dr. Iulian Boldea** (decan, Facultatea de Științe și Litere a UPM), care a prezentat comunicarea *Lucian Blaga – dimensiuni ale discursului autobiografic*. Au urmat: **șef de lucrări dr. Maria Dorina Pașca** (Universitatea de Medicină și Farmacie Tg.-Mureș): *Înțelegerea poeziei prin negare, ca element cognitiv blagian*; **asistent univ. dr. Dumitru-Mircea Buda** (Universitatea „Petru Maior”): *Lucian Blaga în arhivele Securității*; **prof. drd. Gabriel Petric** (Orăștie): *Lucian Blaga și Gabriel Garcia Marquez: un caz de transtextualitate*; **prof. drd. Aurora Stănescu** (Inspector școlar de lb. română, ISJ Mureș): *Obsesia retragerii și a regăsirii în lirica lui Lucian Blaga*; **asist. drd. Aurora Pașcan** (UMF, Tg.-Mureș): *Semnificații ale cromaticii bliagene*; **drd. Mariana Chețan** (Universitatea „Petru Maior”, Tg.-Mureș): *Umbra care luminează. Ștefan Aug. Doinaș și poetica blagiană*; **drd. Bogdan Rațiu** (Universitatea „Petru Maior”, Tg.-Mureș): *Mediatorii elementari în imaginarul poetic postum (focul și pământul)*.

Cea de-a doua secțiune de comunicări – **filosofie** – s-a desfășurat în Aula Magna a Universității, tot de la ora 12,00, avându-i moderatorii pe: **prof. univ. dr. Teodor Vidam** și **cercet. științific I dr. Ionuț Isac**. Au fost expuse și supuse dezbaterii următoarele teme: **prof. univ. dr. Teodor Vidam** (Universitatea Tehnică Cluj-Napoca): *O paralelă între Lucian Blaga și Gabriel Marcel*; **cercet.**

științific I dr. Ionuț Isac (Inst. de istorie „G. Barițiu”, Cluj-Napoca): *Gratitudine și valoare în filosofia lui Lucian Blaga*; **prof. dr. Constantin Nicușan** (Gimnaziul „N. Bălcescu” Târgu-Mureș): *Idei metafizice la Lucian Blaga și Max Scheller*; **bibliotecar dr. Marian Nencescu** (redactor șef, revista „Biblioteca Bucureștilor”): *Ipostaze ale dorului la Lucian Blaga și Constantin Noica*; **drd. Mircea Șomlea** (Cluj-Napoca): *Fațete ale umanismului blagian și sperantian*.

Între timp, în sala mică a Palatului Culturii, a început, tot de la ora 12,00, spectacolul literar-muzical **RISIPEI SE DEDA FLORARUL...**, inspirat de versurile blagiene, moderat de actorul **Nicu Mihoc**, din care spicuim: a fost, mai întâi, recitalul din lirica blagiană susținut de actori ai Teatrului Național Tg.-Mureș, urmat de momentul muzical în interpretarea Cvartetului de coarde „Tiberius”, al Filarmonicii de stat Tg.-Mureș: *Molnar Tibor* – vioara I, *Lokodi Karoly* – vioara II, *Molnar Jozsef* – violă, *Zagoni Elöd* – violoncel, iar sub genericul *Primăria îți dăruiește o carte* a fost lansată ediția anastatică (din 1924) **Filozofia stilului**, de Lucian Blaga (Editura Ardealul, Tg.-Mureș, îngrijitor de ediție și postfață dr. Eugeniu Nistor), prezentată magistral de către **prof. univ. dr. Cornel Moraru**, de la Universitatea „Petru Maior”.

În aceeași sală, în care peste trei sute de persoane au trăit o oră și jumătate de emoție artistică, a avut loc decernarea diplomelor de onoare ale Festivalului personalităților care au susținut mereu această manifestare, acestea având, la primirea diplomelor, și câte un scurt discurs; rând pe rând, s-au adresat publicului: **Acad. Gheorghe Vlăduțescu**, **Acad. Alexandru Surdu**, **scriitorii Zeno Ghițulescu și Lazăr Lădariu**, **prof. Mariana Ploieșteanu**.

În după amiaza aceleiași zile, începând cu ora 17,00, la Teatrul „Scena”, din Cetatea medievală, s-a desfășurat ce-a de-a treia sesiune de dezbateri și **comunicări pluridisciplinare**, moderator: **lector univ. dr. Eugeniu Nistor** (Universitatea „Petru Maior”), care a expus subiectul *Idei ale sistemului filosofic blagian în piesa de teatru „Zamolxe”*; urmând, apoi: **scriitorul Lazăr Lădariu** (Președinte al Despărțământului ASTRA Mureș): *Lucian Blaga, poetul obârșiiilor*; **prof. Alexandru Ciubâcă** (Colegiul „Al. Papiu Ilarian”): *Afinități culturale Lucian Blaga – Mircea Eliade*; **prof. Ionel Popa** (Școala Națională de Gaz, Mediaș): *Lucian Blaga și Fr. Nietzsche*; **prof. dr. Nicolae Victor Fola** (Liceul de chimie Târnăveni): *Existența istorică în opera lui L. Blaga*; **prof. Gheorghe Moldovan** (directorul Bibliotecii Municipale Târnăveni): *Activitatea lui Lucian Blaga la Biblioteca Academiei din Cluj*.

Secvențele din piesa de teatru *Zamolxe*, de Lucian Blaga, proiectate pe ecranul scenei, și discuțiile, extrem de interesate, care au rezultat de pe urma acestei vizionări pe marginea autohtoniei operei blagiene și a specificului ei național – toate derulate în coordonarea directorului Teatrului „Scena”, **actorul Liviu Pancu** – au prefațat cel de-al doilea moment al premierii din această zi, gazdele acordând câte o diplomă de excelență scriitorilor Eugeniu Nistor și Lazăr Lădariu.

A doua zi a fost una a întâlnirii cu Lucian Blaga în locurile de suflet ale românului dintotdeauna: în mirificul spațiu mioritic, care este atât de pregnant pe Mureșul de Sus...

Nu putem încheia caligrafierile noastre fără să precizăm că organizatorii principali ai manifestărilor din cadrul acestei ediții au fost: Societatea Scriitorilor Mureșeni și Editura Ardealul, în parteneriat cu: Primăria Municipiului Târgu-Mureș, Universitatea „Petru Maior” – Facultatea de Științe și Litere și Consiliul Județean Mureș.